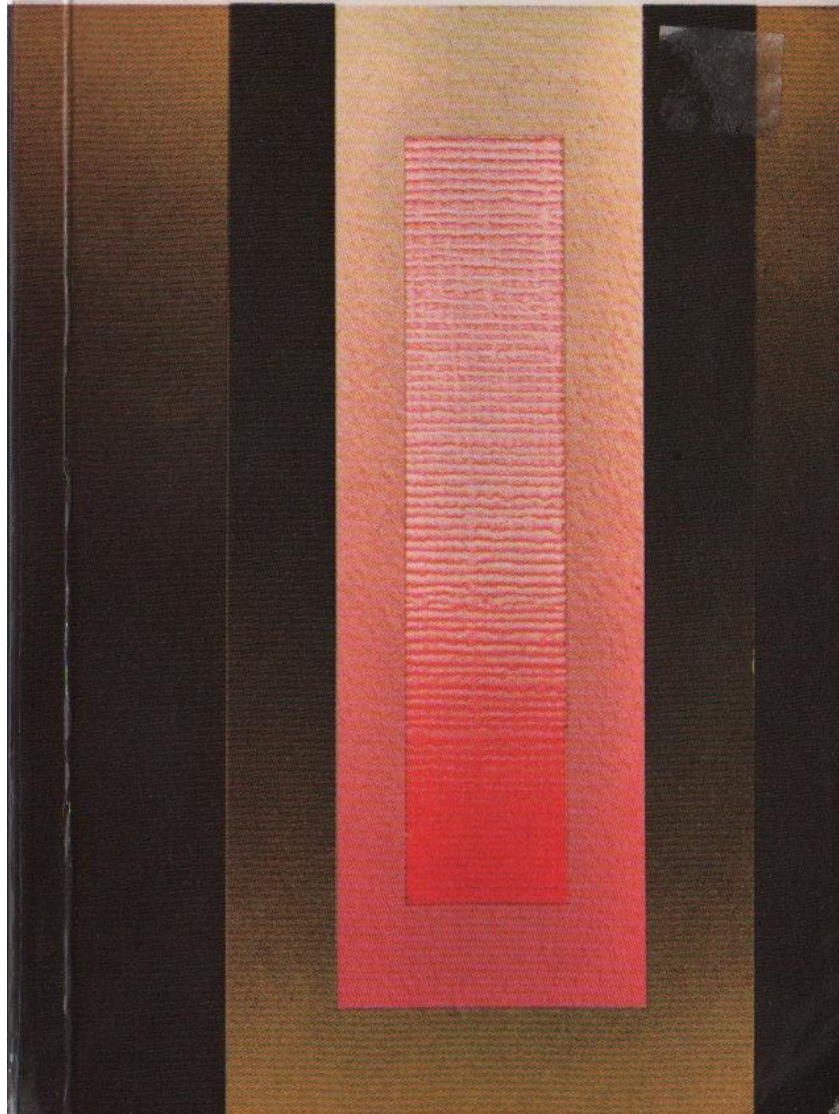

**SENS
SZTUKI**
Herbert Read

Tytuł oryginału: *The Meaning of Art*

Wydawca: *Faber and Faber Limited, London—Boston*

First published in 1931; New and revised edition in 1968;

Reprinted 1972, 1974, 1982, 1984

© Herbert Read Discretionary Trust 1972

Z angielskiego przełożyła: **Krystyna Tarnowska-Konarek**

Opracowanie graficzne serii i ilustracja na okładce:

Jarosław Jasiński

© Copyright for Polish translation by Wydawnictwo „Wiedza Powszechna”, Warszawa 1994

Redaktorzy: *Alina Czerwińska, Agnieszka Roslan*

Redaktor techniczny: *Andrzej Mirek*

Korektor: *Ewa Garbowska*

Wydawnictwo „Wiedza Powszechna”

00-054 Warszawa, ul. Jasna 26, tel./fax: 26 85 94

Wydanie III 1994 r.

Druk i oprawa: Pabianickie Zakłady Graficzne

Pabianice, ul. P. Skargi 40/42

Zam. 91/1101/93

ISBN 83-214-0952-0

*Smak prawdziwy nigdy nie jest
smakiem polowicznym*

Constable

Część pierwsza

1. Definicja sztuki

Proste słowo „sztuka” kojarzy się zwykle z tym, co określamy jako sztuki plastyczne lub wizualne, ale w gruncie rzeczy powinno obejmować również literaturę i muzykę. Istnieją pewne cechy wspólne wszystkim sztukom, a chociaż będziemy się tu zajmowali tylko sztukami plastycznymi, definicja tego, co jest wspólne im wszystkim, wydaje się najlepszym punktem wyjścia naszych rozważań.

Schopenhauer pierwszy powiedział, że wszelka sztuka pragnęłaby upodobnić się do muzyki. Ta często powtarzana uwaga zrodziła wiele nieporozumień, niewątpliwie jednak stwierdza pewną ważną prawdę. Schopenhauer miał na myśli abstrakcyjne właściwości muzyki — w muzyce, i niemal tylko w muzyce, artysta może przemawiać wprost do swoich odbiorców, nie korzystając ze środków porozumiewania się służących powszechnie również innym celom. Architekt z konieczności wypowiada się w budowlach, które służą także celom użytkowym. Poeta musi używać słów, które powszednieją w codziennej swobodnej rozmowie. Malarz musi się wypowiadać poprzez przedstawianie świata widzialnego. Tylko kompozytor ma

Spis treści

Część pierwsza

1. Definicja sztuki	5
2. Poczucie piękna	6
3. Definicja piękna	6
4. Rozróżnienie pomiędzy sztuką a pięknem	7
5. Sztuka jako intuicja	8
6. Ideał klasyczny	8
7. Sztuka nie jest jednolita	10
8. Sztuka i estetyka	10
9. Forma i ekspresja	11
10. Złoty podział	12
11. Ograniczenie harmonii geometrycznej	14
12. Deformacja	15
13. Układ uporządkowany	17
14. Pierwiastek osobisty	18
15. Definicja układu	19
16. Definicja formy	20
17. Co się dzieje, gdy patrzymy na obraz	20
18. Wczuwanie się	21
19. Uczuciowość	22
20. Konieczność formy	23

21. Treść	23
22. Sztuka bez treści: garncarstwo	24
23. Sztuka abstrakcyjna	25
24. Sztuka humanistyczna: portret	26
25. Wartości psychologiczne	28
26. Elementy dzieła sztuki	29
26 a. Linia	31
26 b. Ton	33
26 c. Kolor	37
26 d. Harmonia	40
27. Jedność	44
28. Motywy kompozycyjne	45

Część druga

29. Sztuka prymitywna	47
30. Malowidła buszmeńskie	48
31. Znaczenie sztuki prymitywnej	51
32. Sztuka organiczna i geometryczna	52
33. Zespolecie sztuki organicznej i geometrycznej	53
34. Sztuka a religia	55
35. Sztuka a humanizm	57
36. Sztuka ludowa	59
37. Sztuka narodowa: Egipt	62
38. Sztuka koptyjska	63
39. Piramidy	65
40. Rzeźba egipska	66
40 a. Sztuka prekolumbijska	67
41. Geograficzne podziały ośrodków artystycznych	71
42. Sztuka chińska	71
43. Sztuka perska	76
44. Sztuka bizantyjska	79
44 a. Sztuka celtycka	82
45. Podejście do sztuki chrześcijańskiej	85
46. Siły materialne i niematerialne	85
47. Wpływ Kościoła	86
48. Sztuka gotycka	87
49. Gotyk angielski	88
50. Sztuka renesansu	89
51. Rysunki mistrzów włoskich	90
52. Sztuka rysunku	91

53.	Sztuka intelektualna	93
54.	Realizm	95
55.	Realizm dosłowny i przedstawiający	96
56.	Naturalizm	98
57.	Rubens	100
58.	El Greco	104
59.	Barok i rokoko	105
60.	Definicja baroku	107
61.	Definicja rokoka	109
62.	Istota rokoka	110
63.	Malowanie krajobrazu	112
64.	Tradycja angielska	115
65.	Gainsborough	117
66.	Blake	119
67.	Turner	125
68.	Sztuka i przyroda	129
69.	Constable	132
70.	Delacroix	133
71.	Impresjoniści	139
72.	Renoir	142
73.	Cézanne	145
74.	Van Gogh	148
75.	Gauguin	151
76.	Henri Rousseau	154
77.	Picasso	155
78.	Chagall	158
79.	Czynnik rasowy	159
80.	Liryzm i symbolizm	160
80 a.	Ekspresjonizm i idealizm	162
80 b.	Ruch ekspresjonistyczny	164
80 c.	Kandinsky	167
80 d.	Die Brücke i Der Blaue Reiter	168
81.	Paul Klee	170
81 a.	Max Ernst	173
81 b.	Salvador Dali	175
81 c.	Taszyzm	178
81 d.	Współczesna rzeźba	181
82.	Henry Moore	187
82 a.	Barbara Hepworth	190

Część trzecia

83.	Punkt widzenia artysty	195
84.	Punkt widzenia Tolstoja	195
85.	Tolstoj i Wordsworth	196
86.	Punkt widzenia Matisse'a	196
87.	Przekazywanie uczucia i rozumienia	198
88.	Sztuka i społeczeństwo	200
89.	Wola tworzenia	201
90.	Wartości ostateczne	201
	Posłowie	202